

# Стежка до серця

*Кіноповість*

## ***Епізод перший***

Настінний годинник показує чверть по восьмій.

Але у заповненому чотирма столами кабінетику вже людно.

Коректор править верстку якогось дуже модерного роману. І вже зі зморщок на лобі видно, що це читання йому хіба трошечки приємніше від зубного болю. Секретарка Іринка, відсунувши на край столу телефон, спритно розкладає на скибки батона запашні кружальця ковбаси. Михайло Наконечний, редактор, скидаючи біля вішалки дерматинову куртку, запитує:

– З якого приводу канапки? І що це за дрібненький «ФІАТ» з польськими номерами стоїть у дворі?

Іринка працює тут недавно і для неї Михайло – начальник хіба тільки трошки менший від пана директора.

– У Віктора Зиновійовича якісь гості з Польщі. Він просив, щоб ви зайшли, як тільки з'явитесь.

Наконечний знизує плечима, вішає куртку на гачечок і, обсмикнувши зелений піджак, повертається в коридор, намугиуючи краков'яка коротенько стукає в двері.

\* \* \*

В невеличкому, обставленому з легкою вишуканістю (чорно-біла лаконічна гама) кабінетику трохи ніби й замолодий як на директора видавництва чоловік підводиться назустріч Наконечному:

– Оце – пан Михайло Наконечний, наш головний творчий спеціаліст взагалі, і по красзнавчих питаннях – зокрема. Коли ми робили «Стежки століть», – Віктор владно кладе долоню на великий, строгий оправою том. І в тому порухові водночас – і власницька гордість і ніжність ремісника до вимученого, але навидовижу вдалого творіння, – то саме він обгасав північні райони області, вишукуючи матеріал. До того ж – має досвід спілкування з камерою – колись знімав відеокліпи і сам в них грав, та й зараз анонсує наші книги на місцевих телеканалах.

Наконечний клацає каблуками і вклоняється гостям. По очах видно, що в думці він усе ще намугикує кроковця, як то часто роблять мистецькі особистості, коли прагнуть позбутися кепського настрою, а напиться не можуть чи не хочуть.

– Бери присідай! – вказує на вільне кріселко директор. – Тут така справа: панна Олександра Радомська (обличчя тієї дитинної вроди, яка майже не міняється від п'ятнадцяти і до тридцяти: великі округлі карі очі, носик, припухлі, капризні губки. Лискуче темно-каштанове волосся зав'язане у «хвостик». І вся фігурка така ж – маленька, плавна, але виразна. Над такими тендітними жіночками час до певної пори мовби зовсім не має влади. Тим більше, якщо котрась глядить себе. Ця схоже – глядить.), і пан Юзеф Ласкави (широкі плечі розпирають польську плямисту армійську куртку, широкі нахабні вилиці, професійні зморшки круг сірих очей під колись русявим, а нині – геть на жовто вигорілим чубом і – несподівано весела щілина між побільшеними передніми зубами) знімають тут фільм про... польську Волинь, чи як?

Наконечний ледь помітно кривиться. Юзеф помічає це і виправляє хоч із акцентом, але українською мовою:

– Радше – про волинських поляків.

— От вони і підїхали до нас. Мені телефонував пан Стахура, просив посприяти. Тому — беріть на два дні «Октавію», бо у цьому вашому «Малюху» ви вчотирьох не поміститесь, тим паче — з апаратурою. Золотий запас бухгалтерія виділить. Ти, пане Михайле, захопи будь ласка свій фотоапарат — і вперед, на Тернопільську Волинь. Є питання, зауваження, пропозиції?

— Питання номер раз! — кидає вгору пальця Наконечний: — Що буде з вчиткою майбутнього шедевра нашої геніяльної поетиці зі спонсором?

Віктора помітно тіпає, але він і тут спромагається на широту натури:

— Там Надя закінчує вчитку підручника. Віддай їй, хай дочитає...

— Питання два, — Наконечний підносить вгору вже два пальці, точніше — кидає їх до уявного лискучого обкованого козирка, як уланський вахмістр зразка року так тисяча дев'ятсот тридцять восьмого. Видно краков'як і досі не відлунав у ньому остаточно:

— «Октавію» нема сенсу туди тягнути. І ми не заїдемо скрізь де треба було б, і машинці здоров'я попсуєм. Якби попросити Степановича витягнути з гаража «Тигру»...

— Міську! — скидається директор. — Що про нас люди подумують?

— Якщо гарно зробим роботу — то ще й подякують. Там є місця де доріг нема, тільки напрямки, — докидає Наконечний ніби між іншим і тим дотискує директора. Той із зітханням тягне до себе слухавку, тицяє у кілька кнопок:

— Степанович? Як там «Тигра»? Ага... Тоді беріть кого треба з хлопців, щоб за півгодини вона здорова, весела й укомплектована стояла з повним баком і каністрою біля сходів. Можна? От і добре, — м'який призовок покладеної слухавки. — Михасю, а права в тебе з собою?

— Вони взагалі тут у столі лежать.

– То добре! Запрошую панство перекусити – і в дорогу!

\*\*\*

Михайло на мить переловлює директора в коридорі й запитує їдким шепотом:

– Вітю, а ми що з того будемо мати?

– Ми з Владиком Стахурою колись разом вчилися, не одне відро горілки випили. Тепер він там у них директор воєводського телеканалу. Знайшов мене, просить посприяти. Особливо – в Тернополі. Я обіцяв, що все буде дуже і навіть... Старе знайомство – не той капітал, яким варто розкидатись. Та й гонор фірми – велика справа. Крім того є домовленість, що текстову версію того фільму з кадрами–ілюстраціями випускаємо ми. Робимо двома мовами і розпродуємо. Тут – самі, а в Польщі – Стахура.

– А хто ту текстову версію напише?

– Ніхто, крім тебе! – сонячно посміхається директор. – Не думай, що я дам тобі впасти в депресію і закопати талант в сухому редакторстві.

### ***Епізод другий***

«Тигра» – це всього лиш маленький український джипик марки «ЛуАЗ».

Юзеф перевантажує з червоного дводверного «ФІ-АТа-126п» наплічники, кофри, триногу...

– Не розумію – чому «Тигра»? – запитує вже переодягеного в український камуфляж і армійські черевики Наконечного. Той знизує плечима:

– Хтось ляпнув – і пристало... Раніше ще була срібляста «Таврія» – «Тюлька» називалась. А ця – «Тигра». Може, через те, що завиває, як німецький танк, може, бо квадратна, як він. До «Октавії», до речі, прізвисько так і не вчепилося...

– А тент можна буде скинути? – під лаписьком Юзефа брезент гуде, як шкура на барабані.

– Десять хвилин роботи! А для чого?  
– Часом гарно вдаються пейзажі на ходу!  
– О, пейзажів там – знімати й знімати! Один від другого кращий. Щось, як ваші Мазури, тільки інакше.

– Умгу! – киває Юзеф, нібито зрозумівши. Хоча в тренованих його очах блискає думка про те, що красу землі неможливо уявити, доки її не побачиш.

– Чого чекаємо? – дивується Наконечний.

– Сюди ще має під'їхати пані Лариса Сайко, менеджер українського державного телебачення, – пояснює Олександра. – Вона буде супроводжувати нас по технічних питаннях.

– А я тоді нащо? – дивується Наконечний.

– А на пана ми дуже розраховуємо в питаннях творчих! – Олександра посміхається, і Наконечний думає, що йому давно так не посміхались.

\*\*\*

Лада «Калина», занадто акуратна на тлі запылюженої бруківки, елегантно гальмує біля брами. Над блиском опущеної шибки – не менш блискуча посмішка молодій жінки:

– Перепрошую, а де тут видавництво «Хвиля»?

– Оце воно і є, – не менш привітно відповідає Наконечний, але, розгледівши його, водійка «Калини» міняється в обличчі, покvapно піднімає шибку, і виходить з автомобіля вельми неохоче.

– А ти що тут робиш? – питає в Наконечного крізь зуби.

– Працюю, – тим самим привітним тоном відповідає Наконечний. І скромно уточнює. – Головним редактором. А ти, наскільки я розумію, перейшла на дівоче прізвище і приїхала до нас від Київського телебачення.

– Правильно розумієш.

– А оскільки люди не винні, що проїхали вісімсот кілометрів і наварилися на нас, придурків, то давай проживем цих кілька днів за принципом...

– Ти на роботі – і я на роботі, – розуміюче перериває Лариса крижаним тоном.

– Отож. Знайомтеся, панство – оце і є Лариса... Сайко. З національної телекомпанії.

– Олександра Радомська

– Юзеф Ласкави.

– Раз вже всі зібралися і перезнайомились, може, поїдемо, поки сонце високо, – пропонує Наконечний. – Бодай щось знімемо сьогодні.

– Але, пане Міхал... – надимає губки Олександра. – Ми не можемо поїхати тільки вашою машиною. В кожному нашому фільмі з'являється цей «Малюх». Ще з початків, від дев'яносто дев'ятого року. Він – свого роду символ циклу. На таких у Польщі вже майже ніхто не їздить, він уже історія і тільки тому пасує до нашої історичної програми. Тому ми волоклися на ньому аж сюди. Я дуже хочу показати його на тлі пейзажів і пам'яток Волині.

– Тим більше, що я, здається, вже знаю, як із цієї «Тигри» можна знімати на ходу... – додає Юзеф. – Можуть вийти пристойні дорожні кадри.

– Чекайте, – втручається Лариса. – Я взагалі думала їхати своєю машиною...

– Краще постав тут, у дворі, – пропонує Михайло. – Брама на ніч замикається. Ходить сторож з двома великими псами. Буде твоя вузькокока, як у сейфі.

Лариса низує плечима, проте сідає в машину й елегантним розворотом ставить «Калину» в двір. Михайло тим часом продовжує.

– А ми поділімося хіба так: жінки і діти – до «Малюха», решта – в джип.

– Але тоді я не почую, що пан говоритиме дорогою, – заперечує Олександра. – А це може бути важливо для сценарію.

– Велике діло! – пирхає Лариса, але, опанувавши себе, пропонує. – За кермо цього трактора можу сісти я.

– Це не так просто, як здається, – лагідно заперечує Наконечний.

– Тойоту Rav-4 бачив коли-небудь? Я на такій по Києві їжджу. Сідайте, пане Юзефе, поїдемо.

Зі спритністю досвідченого панцергренадера Юзеф застрибує на машину. Лариса, повертає ключ, витискає зчеплення, тицяє важіль перемикання передач ліворуч і вперед від нейтрального положення. Акуратно, по міліметру додає газ, прислухаючись до роботи незнайомого двигуна. Знайшовши межу між холостими і робочими обертами, плавно відпускає зчеплення, і машина досить жваво... рушає назад. Юзеф вчасно ловиться за дугу безпеки, а Ларису від удару головою в лобове скло рятує тільки кермо, об яке амортизували її скульптурні округлості. «Тигра» впирається заднім колесом в бордюр тротуару і глухне. Наконечний вже поруч, відчиняє водійські дверцята:

– Жива? Їдь-но, певно, з Олександром «Фіатиком». В тебе з іномарками краще виходить.

Лариса вислизає з-за керма. Наконечний сідає на водійське місце – і за мить джипик спокійно рушає в належному напрямку.

– Як пан то зробив? – пародійно захоплюється Юзеф.

– Треба було вважати! – з цитатною інтонацією ведмежатника Квінто відповідає Наконечний. Пригальмовує, підчікуючи, щоб «Фіатик» прилаштувався в хвіст. І невеличка колонна, під клекіт двигунців повітряного охолодження вирушає в подорож на Волинь.

### ***Епізод третій***

Із легким підвиванням «Тигра» спиняється коло білого, прямокутно-ребристого, типового для вісім-

десятих років минулого століття селищного універсаму.

– А що тут можна зняти? – округлює і без того великі очі Олександра, яка вже встигла вискочити з «Фіата».

Наконецький мовчки виходить із машини, бере Олександру під ліктик й проводить її лише на кілька метрів вперед. За тим білим, бетонно скляним брусом з'являється мурована стіна, за нею – храм доби класицизму з непропорційно малим, ніби причепленим, православного зразка куполом і допасований під прямим кутом монастирський корпус – приземкуватий, довгий, із малими, поділеними на шість шибочок вікнами. Від цієї забудови так і дихнуло віками, старовиною. Враження не псують ні оголена місцями цегляна кладка, ні поживкла патьоками побілка. На захоплений погляд Радомської Михайло відповідає поясненням:

– Це монастир реформатів. Збудований після середини вісімнадцятого століття. Дуже навіть може бути, що ці стіни, тільки новими і сяючими, бачив тато вашої першої Конституції – Гуго Коллонтай.

– А це ще чому? – брязкає ззаду триногою Юзеф.

– Бо народився він тут! Народився, виріс... Може, й зрозумів, що не така та Річ Посполита, якою мала би бути, бо жив межи хлопами, та ще й роду найостаннішого – русінського... Має бути в справжнього не по роду, а по душі, шляхтича ота образа за ображених...

Юзеф, припавши до окуляра, зосереджено знімає. Оленька, якось мерзлякувато схрестивши на грудях руки, прикривши долонями майже оголені плечі, рушила оглянути будови ближче.

– Трохи воно зараз нещасне... – тонкий пещений пальчик виглядає разюче тендітним поруч із товстим, ребристим, іржавим арматурним прутом. – А для чого тут ці ґрати?

– За радянських часів тут було ЛТП.